

## ACTE PRIMER

*Sala a la planta baixa, no gaire gran, d'un modest hostel de poblet. Al mig una porta que condueix a l'habitació-entrada, al fons de la qual es veu el portal forà. Dues portes a cada banda de l'escena: a la segona de la dreta comencen els graons que condueixen a les cambres de dalt. És al matí.*

### ESCENA PRIMERA

*GAETANA i HIPÒLIT. Un cop alçat el teló, GAETANA vindrà de dalt. HIPÒLIT després es presentarà per la primera porta de l'esquerra.*

**GAETANA, cridant:** Hipòlit! (Pausa.) Encara no està, això? Cuita, home, cuita.

**HIPÒLIT:** Ja tot està a punt: fins hi he acostat les cadires.

**GAETANA:** Doncs ajusta ben bé la porta. No hi ha necessitat de que ningú se n'enteri.

**HIPÒLIT:** Si ningú ho sap, com s'hi ficaran?

**GAETANA:** Ja me'n cuidaré jo. I tu no hi tens d'entrar per res: ja ho saps. I ara te'n vas cap a l'estació, que ja deu ser l'hora.

**HIPÒLIT:** És massa aviat, dona. Pel cap més baix n'hi ha... per més de tres quarts, encara.

**GAETANA:** D'aquí a l'estació ja hi estaràs qui-sap-lo, i seria una vergonya que el Bernabé no hi trobés a ningú de casa.

**HIPÒLIT:** Hi haurà molta de gent, a l'estació: jo em penso que fins picaran de mans quan el vegin. Els ximples!

**GAETANA:** Me sap un greu que avui se jugui en aquesta casa! Ves què dirà ton germà!

**HIPÒLIT:** Déu vos el torni! Com si el Bernabé no ho sapigués, que sempre s'hi ha jugat per la fira! Si ja ve del temps del pare, que prou que ho sabeu, dona!

**GAETANA:** Però jo cada any m'hi barallava: que Déu l'hagi perdonat!

**HIPÒLIT:** Vaja, vaja, què tantes camàndules! Vós lo que voleu són quartos, que ja ho sé jo. (*Tot prenent el tapaboques per anar-se'n.*) Ves, si vós no ho volguésseu, si s'hi jugaria!

**GAETANA:** Calla, mala llengua, que Déu prou et castigarà.

**HIPÒLIT:** I endemés, sabeu, que si al Bernabé no li agrada, que ho deixi. Pel temps que s'hi té d'estar! (*Anant a poc a poc cap a la porta forana.*)

**GAETANA, renyant:** Ves cap a l'estació, ves.

**HIPÒLIT:** És que ja ho sabeu que aquí no l'hi vull; i si s'ho ha ficat al cap, de quedar-se...

**GAETANA, cridant més:** Que te'n vagis, dic.

**HIPÒLIT, surt rondinant:** Malviatge!... La mala bruixa!...

**GAETANA, a part:** Prou que m'ho penso, que em voldries veure morta.

## ESCENA II

*GAETANA i MUNDA, que ve de la porta del mig de la banda esquerra. El SENYOR QUEROL, després.*

**MUNDA:** Una carta. Amb una mica més me la veu l'Hipòlit.

**GAETANA:** No vull que n'obri cap, ell. De qui deu ser?

**MUNDA:** Oh...

**GAETANA:** Sinó que sigui del Bernabé, que digués que no arriba...

**MUNDA:** Si que l'hauríem feta bona! Doncs, i la missa?

**GAETANA:** Ai! No rigues, no rigues.

**SENYOR QUEROL:** Déu vos do bon dia.

**GAETANA:** Bon dia tinga. Ai! El senyor Querol!

**SENYOR QUEROL:** Jo, com cada any en un dia com aquest: ja ho sabeu, mestressa.

**GAETANA:** Fa una estona que ho estava pensant: ja veuràs com tot seguit serà aquí el senyor Querol.

**SENYOR QUEROL:** Com que ja hi venia en vida de vostre marit. Sinó que aleshores me'n tornava carregat com un burro, i aquests darrers anys...

**GAETANA:** Què s'hi farà!

**SENYOR QUEROL, a MUNDA:** I tu què m'hi dius?

**MUNDA:** Bé, i vostè?

**SENYOR QUEROL:** Quan te cases?

**MUNDA:** Quan Déu vulga.

**GAETANA:** Que voldrà prendre alguna cosa?

**SENYOR QUEROL:** No vull pas res. Que ja hi ha gent a dintre?

**GAETANA:** Vostè és el primer que ha arribat.

**SENYOR QUEROL:** Doncs què fan? No va pas bé això, mestressa. (*Mirant l'hora.*)

**GAETANA:** Què li diré jo! Prou que aniran venint.

**SENYOR QUEROL:** És que després tot són presses per tornar a casa.

**GAETANA:** Escolti: que ens voldria fer el favor de llegir-nos aquesta carta?

**SENYOR QUEROL, l'agafa i l'obre:** Prou, dona.

**GAETANA:** L'hem rebuda ara mateix, i...

**SENYOR QUEROL:** Doncs, i aquesta, que no sap llegir?

**MUNDA:** Una miqueta: no gaire.

**GAETANA:** Ca! Gens. No n'hi van ensenyar. Son pare era un beneit, i sa mare... Déu l'hagi perdonada. Ai! Digui, digui.

**SENYOR QUEROL, llegint:** «Estimada mare...»

**GAETANA:** Del Bernabé!

**SENYOR QUEROL:** «Arribaré amb el tren de quarts de deu, perquè és més barato.»

**GAETANA:** Ja ens ho pensàvem.

**SENYOR QUEROL:** «Digueu-li tot seguit al senyor rector que, aixís com la missa tenia de ser de duró, com li vaig escriure el dijous, que m'ho he rumiat, i que no vull que hi faci tant de gasto, perquè surti més barato, i que no hi fa res que no hi hagi tants ciris encesos. També us faig a saber, mare, que vindran amb mi dos companys del barco. I també us faig a saber que l'un és aquell company que em va salvar la vida, perquè el conegueu.»

**GAETANA:** Ai, que me n'alegro, que el porti! És una carta de l'altre fill que tinc i que l'estem esperant!

**SENYOR QUEROL:** Sí, sí, ja ho veig.

**GAETANA:** I que no diu res més?

**SENYOR QUEROL:** Sí. «Sobretot, correu de seguida a trobar el senyor rector, mare, i que la digui de dues pessetes. Expressions al germà i a la cosina, de vostre fill estimat. Bernabé.»

**GAETANA, a MUNDA:** Ves qui el torna a trobar, el senyor rector! Jo no tinc cara. Oh, i a aquestes hores! (*El SENYOR QUEROL li torna la carta.*) Ai, gràcies, gràcies, senyor Querol!

**MUNDA:** Oh! I a la primera carta, que volia que la missa fos de ric, i amb forces guarniments, encara que hi haguessis d'esmerçar un paper de plata.

**GAETANA:** Afiguri's que el meu fill, que és mariner, se negava aquest estiu, allà pels Estats Units, i el pobret va fer una prometença.

**SENYOR QUEROL:** Sí, d'una missa. (*Impacient pel joc.*)

**MUNDA:** Oh! D'una missa cara, com d'uns funerals de senyor, i a cada carta que envia la va aprimant, aprimant, que ja no en queda res de bo.

**GAETANA:** Per 'xò sí, dona.

**SENYOR QUEROL:** Noia, davant de Déu tant se val d'una manera com d'una altra. Déu vol lo cor de les persones, saps? Però què hem de fer? No ve ningú, mestressa!

**GAETANA:** Els uns deuen ser a l'estació a rebre el meu fill. Com que tothom se va enterar de que s'ofegava.

### **ESCENA III**

*GAETANA, MUNDA, el SENYOR QUEROL, l'HEREU FIGUERES i el GRAN.*

**HEREU FIGUERES,** *sense entrar a l'escena. Ave Maria...*

**GAETANA:** Sens pecat fou concebuda.

**MUNDA:** Ja hi vaig. (*Va cap a la porta.*)

**HEREU FIGUERES,** *picant amb la vara:* Que no hi ha ningú?

**SENYOR QUEROL:** Si és l'Hereu Figueres! (*Anant cap a ell.*)  
Doncs, què hem de fer?

**HEREU FIGUERES,** *entrant seguit del GRAN:* Vatua listo! El senyor Querol!

**SENYOR QUEROL:** I que he vingut amb unes dents més esmolades, que els arriareu tots.

*L'HEREU FIGUERES li fa senyes perquè no en parli davant del seu fill.*

**HEREU FIGUERES:** Què m'hi diuen, del meu fill? N'hi ha un bon tros, eh! I això que fins a l'altre any no entra a la quinta.

**SENYOR QUEROL:** Doncs si heu de treure d'aquí els diners, ja pot prendre el xopo.

**HEREU FIGUERES:** Gran, ves-te'n pel poble, sents? Aquí tens quatre pessetes, i en fent-se fosc m'esperes a l'hostal de baix.

**GRAN:** És que la mare, m'ha dit que m'estés amb vós.

**HEREU FIGUERES:** Ta mare, que es cuidi d'ella. Té: dues pessetes més, i fira't, i ves a ballar. I... fes lo que vulgues fins al vespre.

**GRAN:** És que la mare es pensa que aquí hi veniu a fer les cartes.

**HEREU FIGUERES:** Au! Com una reïra!... I a campar-te-la! (*Amenaça el fill, que fuig corrents. El SENYOR QUEROL riu.*) N'hi ha un tip de les dones: mireu que si un no s'hi quadrava!...

*Tota aquesta escena, GAETANA i MUNDA trastegen, enraonen elles amb elles, entrant i sortint de la cuina per la porta segona de l'esquerra.*

## **ESCENA IV**

*MUNDA, GAETANA, el SENYOR QUEROL, l'HEREU FIGUERES i el TRUMFOS, que entra de pressa.*

**TRUMFOS:** Ja em penso que he trobat la casa. Per on se passa?



**GAETANA:** On voleu anar?

**TRUMFOS:** Potser sí que m'erro.

**GAETANA,** *assenyalant-li la segona porta de l'esquerra:*  
Allà hi ha el menjador: si voleu esmorzar...

**TRUMFOS:** No és això. Ja us ho diré... No és aquí que es juga?

**GAETANA:** Mireu. (*Assenyaland-li els altres dos homes.*)  
Aquest any i prou. (*A part.*)

**SENYOR QUEROL:** Aviat ens hi posarem: espereu-vos.

**TRUMFOS:** Quan vulguen. Ara he baixat del carril. Quina gentada! Ningú estava per mi.

**GAETANA:** Ja ha arribat el Bernabé! (*Al SENYOR QUEROL.*)  
És allí, com cada any. Quan vulguin anar-hi...

**SENYOR QUEROL:** Ara jo soc l'amo!

**MUNDA,** *que ve del menjador:* Ja venen! Ja venen!

**GAETANA:** El fill del meu cor!

*S'allunyen les dones cap a la porta forana.*

**TRUMFOS:** Què els hi passa a n'aquestes dones?

**SENYOR QUEROL:** Ja sabeu que aquí s'hi juga fort, eh?  
(*Tot anant cap a la primera porta de l'esquerra.*)

**TRUMFOS:** Ja veureu: a mi em diuen el Trumfos; amb això, a espavilar-se.

## ESCENA V

*MUNDA, GAETANA, el SENYOR QUEROL, l'HEREU FIGUERES, TRUMFOS, i JON, HIPÒLIT, BERNABÉ, PAU TRITS, TOMÀS i altres homes i algunes dones. Part de la gent no arribarà a entrar a l'escena. Alguns dels homes s'acostaran tot seguit als tres jugadors, i amb ells, indiferents al que passa, es ficaran a la sala de joc, ajustant les portes. Després d'un grup d'homes, entrarà a l'escena TOMÀS.*

**TOMÀS:** Ja és aquí el Bernabé! Deixeu-lo passar, vosaltres.

**BERNABÉ:** Ja som a casa. Mare de Déu, quines ganades que en tenia!

**GAETANA, entrant:** Jo vull estar a la vora del meu fill. *(Perquè la gent la priva.)*

**BERNABÉ:** Sí, mare, sí. Ben a la vora. *(Abraçant-la.)* No ho sabeu pas, com us enyorava!

**GAETANA:** Embusterot! Teniu: és el menut de casa, i ja és tot un home!

**BERNABÉ, per MUNDA:** I mira't aquella! Cada vegada et tornes més maca!

**MUNDA:** Jo em pensava que ja no ens diríem res, jo i tu.

**BERNABÉ:** Tens raó, noia. Li vaig prometre que li escriuria, i, malviatge, el tinter me va caure a mar. Jon! On és el Jon!

**JON:** Soc aquí.

**BERNABÉ:** Sempre et quedes endarrere, home!

**GAETANA:** I que ets guapot, Bernabé! I que ets eixerit!  
(*Tornant-lo a abraçar.*)

**BERNABÉ:** Abraceu-me, sí, mare, sí; ben fort, vatua.

**GAETANA:** Fill meu!

**BERNABÉ:** Ah! Escolteu, mare. I l'Hipòlit. I la Munda. I tothom. Aquest... (*Buscant JON.*) On ets? Vine'm aquí.  
(*Estirant-lo pel braç perquè s'amaga darrere de la gent.*)  
Mireu-se'l bé tothom: aquest me va salvar de la mort.  
Ja me n'anava a fons, mare.

**GAETANA:** Ai, és aquest el mariner? (*Corrent i abraçant-lo.*) Doncs vine, fill meu, vine.

**MUNDA:** Doncs, va ser vostè?

**JON:** Sí, jo. (*Anant-la a abraçar.*)

**HIPÒLIT, a part:** Mecatxo!

**TOMÀS I ALTRES:** No. A n'ella no! (*Rient.*)

**JON:** És que també se n'alegra. (*No l'ha abraçada.*)

**MUNDA, rient:** Força, perxò.

**GAETANA:** Doncs jo fins li vull fer un petó. Té. (*Fent-l'hi.*)  
Ai, ai!

**HIPÒLIT, a part:** Quines coses, la mare!